

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Vtrum Cœlum sit corpus sit corpus simplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

DISPUTATIO XXII.

DE NATURA ET ESSENTIA,
numero & motu Cælorum.

PER Cælum intelligimus in hac disputatione substantias illas extensas, in quibus resident alia & si quæ alia sunt supra ipsas. Quamvis autem non desint, qui has substantias Cælum dictas putent à celando, quod nobis celare videntur, quæ intra ac supra se sunt; tamen quia sic potius cum simplicibus, quam compositis scribi deberet, potius existimare hoc nomen derivari à verbo celo, quod significat sculperem, quod scilicet ob varietatem syderum, quibus ornatur, sculptum appareat.

QVÆSTIO I.

Virum Cælum sit corpus simplex.

Certum est, Cælum non esse ita simplex, quin constet pluribus partibus integrantibus, & quin consequenter sit compositum integraliter ex illis partibus. Præterea non est dubitandum quin constet pluribus partibus metaphysicis, genere scilicet, quo cum aliis substantiis materialibus convenit, & differentia qua ab illis differt. Unde controuersia est, an sit ita simplex, vt componatur ex partibus essentialibus physicis; materia scilicet, & forma substantiali; & præterea si non sit hoc modo simplex, sed compositum, alia difficultas est, an sit aliquod ex quatuor Elementis, an vero mixtum quid ex illis constans eo modo quo alia mixta corpora componuntur ex illis, vt ligna, lapides, metalla.

CONCLUSIO I.

2 Si ratio spectetur, incertum est an Cælum sit simplex an compositum: si autoritas, probabilis est, quod sit compositum. Hæc in terminis non est vilius, quod sciam, in re vero videtur esse Auerisæ.

Secunda pars patet quia Doctores communiter cum Philosopho 1. Cel. tex. 92. contra Simplicium, Auerisæm & Durandum tenent absolute Cælum esse compositum. ergo id probabilis asseritur spectando auctoritatem, quam oppositum, præsertim cum nulla sit ratio, quæ oppositum vrgeat euidenter.

Confirmatur: quia S. S. P. P. communis tenent Cælos ex materia aque factos, & aliqui ex illis dicunt stellas ex igne confectas: videantur citati apud Salianum tom. 1. die 2. & 4.

Dices: facilius ostenderetur incorruptibilitas Cæli, si diceretur esse simplex quam compositum: si enim esset simplex, non solum naturaliter non posset destrui, sed nec supernaturaliter magis, quam Angeli: at si sit compositum, saltem supernaturaliter poterit destrui, & non adeo facile ostendi potest, quomodo non possit etiam destrui naturaliter; ergo cum certum sit Cælos esse incorruptibiles, melius dicuntur esse substantiæ simplices, quam compositæ.

Confirmatur: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed non est necessitas multiplicandi partes physicas distinctas realiter in Cælo: ergo non debent multiplicari in Cælo tales partes, & consequenter Cæli sunt substantiæ simplices.

Respondetur negando consequentiam, quia quamvis magis essent Cæli incorruptibiles, si essent simplices, quæ compositi, & facilius etiam incorruptibiles eorum sic ostendi posset; tamen posset habere omnem incorruptibilitatem quæ ipsis attribui debet, quamvis sint compositi, & poterit ostendi quomodo sint sic incorruptibiles: unde ad hoc non est asserenda eorum simplicitas.

Ad confirmationem respondetur necessitatem multiplicandi illas partes principalem esse auctoritatis.

3 Dices secundo: argueret perfectionem vniuersi, quod Cæli essent simplices, quia sic darentur aliæ rerum species in ipso, quam de facto dantur, & quidem perfectiores, nā Cælum si esset simplex, perfectius esset, quam si esset compositum, quandoquidem minus esset corruptibile, & præterea in cæteris perfectionibus conuenirent: ergo asserendum est Deum creasse Cælos simplices.

Respondetur negando consequentiam, quia Deus non tenetur omnem perfectionem tribuere vniuerso, quam potest, & sane in communiori sententia potest perfectiores species rerum producere, quam de facto produxit.

Dices tertio: materia quandoque est in potentia, quandoque in actu secundum Philosophum; sed hoc non esset verum de materia Cæli: ergo non datur.

Respondetur primo distinguendo maiorem: quantum est ex se, concedo; absolute ita, vt omnis materia de facto sit quandoque in potentia, quandoque in actu, nego maiorem: & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

Respondetur secundo, etiam distinguendo maiorem: quantum ad omnia indiuidua ipsius, aut omnem partem, nego maiorem; quantum ad aliqua indiuidua, aut aliquas partes, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam.

Quod autem materia quoad omnes partes non sit quandoque in potentia, quandoque in actu, patet manifeste in aliquibus partibus terræ, & lapidibus, qui à creatione mundi hucque semper perseverauerunt, & quorum consequenter materia semper fuit in actu ad formam, quam habent, & nunquam fuit in potentia proxima ad ullam aliam formam.

4 Dices quarto: materia prima in sublunaribus dari colligitur ex transmutatione substantiali, quæ fit dum corrumpitur vna substantia, & ex ea alia generatur; qualis transmutatio, si non daretur, profecto non deberet aliter materia prima in sublunaribus: sed huiusmodi transmutationes non dantur supra Cælum Lunæ: ergo non debet aliter materia esse ibi.

Respondetur negando consequentiam: quia licet non posset colligi in sublunaribus, nisi per transmutationes, posset tamen esse, quamvis non essent transmutationes, & licet non deberet tum aliter, quamvis esset, quia non esset fundamentum asserendi, tamen posset aliter esse in Cælis absque transmutationibus, non solum, quia posset esse, sed quia ex suppositione, quod sit in sublunaribus, & quod dicatur à communiori sententia esse in Cælis, hoc ipsum est sufficiens fundamentum ita dicendi, quando nihil conuincit oppositum.

Probat ut iam prima pars: quia nulla potest efficax ratio adduci pro vna, aut altera parte, nec quidem congruentia aliqua magni momenti: ergo incertum est quantum ad rationem quomodo se habeant Cæli.

Probat ut antecedens proponendo, & soluendo rationes vtriusque partis: & quidem rationes partis affirmantis Cælos esse simplices, & non compositos, iam propositæ, & solutæ sunt, unde restant rationes partis affirmantis, quod sint compositi.

5 Prima ratio est, quod repugnet substantia corporea completa, simplex.

Probat ut hæc propositio primo, quia esset immaterialis, & consequenter non corporea, quod implicat.

Probat ut antecedens: quia non constaret materia.

Respondetur distinguendo antecedens: esset immaterialis, id est, non constans materia, concedo antecedens, sed nego consequentiam, quia non omne illud, quod est immateriale in hoc sensu, debet esse incorporeum: esset immaterialis, prout substantia immaterialis opponitur substantiæ corporeæ, nego antecedens.

Probat ut secundo eadem propositio: non potest dari corpus sine principiis, & partibus essentialibus corporis: sed partes physice sunt principia intrinseca & partes essentialis corporis: ergo nequit dari corpus absque illis, & consequenter nequit dari corpus simplex.

Respondetur negando minorem, loquendo de corpore materia

Incertum
quoad
rationem
an Cælum
sit simplex.

Probabilis
quoad
rationem
an Cælum
sit simplex.

materiali, vt sic: ad hoc enim, quod detur huiusmodi corpus, sufficit quod sit substantia constans partibus integralibus petentibus esse extra se inuicem in ordine ad locum.

Probatur tertio eadem propositio: non potest dari substantia creata incapax formæ accidentalis: ergo nec substantia corporea incapax formæ substantialis.

Respondetur negando consequentiam: & certe ex hoc antecedenti tam bene inferri posset, quod nulla posset dari substantia incapax formæ substantialis, quod falsum esse patet in Angelis.

6 Probatur quarto: quia substantia corporea simplex nullam posset habere operationem; non enim immanentem, quia non esset viuens, vt supponitur; nec transeuntem, quia talis actio non competit vllis substantijs creatis.

Confirmatur: quia quantitas est proprietas materiæ: vel ergo tale corpus haberet quantitatem, & sic haberet materiam, vel non haberet, & sic non esset corpus.

Confirmatur secundo ex Hurrado: quia quantitas est accidens ordinatum per se ad formam substantialem: ergo non potest reperiri connaturaliter, nisi vbi potest reperiri forma substantialis, & consequenter materia prima.

Confirmatur tertio: quia sicut Cælum non est capax caloris, quia est incapax formæ ignis, ad quam ordinatur calor: ita substantia simplex deberet esse incapax quantitatis, quia esset incapax formæ substantialis illius, ad quam ordinaretur quantitas. Propter hæc dicit *Hurrado* tenentes possibile esse corpus simplex, tenere etiam debere, quod non sit extensum quantitate nostra, sed vel seipso, vel per quantitatem diuersæ rationis.

Respondetur, illam substantiam posse habere actiones immanentes talis rationis, quales sunt illæ, quibus aqua producit in se frigus, & quælibet substantia in se proprias, & connaturales qualitates, nec ad hoc necesse est eam esse viuentem.

Deinde, posset habere etiam operationes transeuntes quibus produceret in alieno subiecto qualitates, siue per suam substantiam, siue per sua accidentia: nec sane quando volumus probare substantias sublunares esse compositas, ad id probandum, vitur hac probatione, aut vlla ex præmissis, quod mihi signum est eas non multum ad hoc valere.

7 Ad confirmationem respondeo, negando antecedens in hoc sensu, quasi nulli alteri connaturaliter posset competere quam materiæ, aut rei ab ea dependenti: & sane id hic supponere est petere principium.

Deinde non est tam certum, quod substantia omnis corporea deberet esse capax quantitatis; vnde permisso antecedenti, negari posset, quod substantia simplex carens quantitate non esset corpus.

Et si queras, quomodo distingueretur à spiritu.

Respondeo, per hoc, quod peteret habere partes extra partes connaturaliter, ita vt non posset eas habere penetratas naturaliter.

Ad secundam confirmationem respondeo, distinguendo antecedens ita vt non habeat alium finem, nec possit esse absque tali forma, nego antecedens ita vt habeat, concedo antecedens: & nego consequentiam.

Ad tertiam confirmationem, nego suppositum, nempe ideo cælum non esse capax caloris, quia non est capax formæ ignis; multa enim possunt esse capacia caloris, quæ non sunt capacia formæ ignis, imo sane, si ignis esset impossibilis, non propterea aliqua non essent calida.

7 Probatur quinta: quia esset cognoscituum, & consequenter viuens.

Probatur sequela: quia esset perfectissima substantiarum corporearum: sed perfectissimæ substantiæ deberent competere operationes perfectissimæ, operationum autem perfectissima est cognitio.

Confirmatur: quia esse cognoscituum necessario sequitur ex immaterialitate, vel saltem cum ea habet necessariam connexionem: ergo competeret illi substantiæ.

Respondetur negando sequelam, & ad probationem dico, quod illa substantia, quamuis simplex physice, non esset tamen perfectior homine, nec consequenter ex perfectione sua deberetur ipsi cognitio vlla.

Dices cum Hurrado: saltem esset perfectior quam anima rationalis, quia esset actus completus subsistens: hoc autem est esse perfectius, quam esse actum informantem, qualis est anima: ergo deberet habere operationem perfectiorem.

Respondeo, quod esset perfectior anima, quatenus esset quid completum, sed esset imperfectior, quatenus non esset spiritualis, nec intellectiua, aut viuens, & nego consequentiam. Quod si ex eo quod esset quid completum, deberet dici simpliciter perfectior anima, & propterea deberet habere perfectiores operationes: sane idem sequeretur de lapide, quod est absurdum.

Ad confirmationem respondeo, distinguendo antecedens: ex immaterialitate, quæ dicit carentiam materiæ, aut ordinis ad illam, nego antecedens: ex immaterialitate substantiali, quæ coincidit cum spiritualitate, transeat antecedens, & nego consequentiam; quia substantia corporea simplex non esset immaterialis immaterialitate coincidente cum spiritualitate, licet esset in alio sensu immaterialis, id est non dicens ordinem ad materiam primam.

9 Probatur sexto ab Hurrado eadem propositio: quia tale corpus non esset vegetatiuum nec sensitium. Probat antecedens, quoad primam partem: quia vegetatio fit inter subiecta affecta qualitatibus contrariis quibus inuicem destruere se contendunt. Sed corpus simplex non habet contrariam qualitatem, quia non habet materiam capacem duarum formarum nec formam expellendam: ergo.

Probat maior: quia augmentatio est ad refarciendas partes, per decretionem auissas: nec potest dici, quod augeri possit ab intrinseco, sicut augeri aqua, quia sic augeri possunt solum, quæ corrumpuntur ab intrinseco.

Confirmatur ulterius: quia corpora diuidua sunt corruptibilia, tandem enim perueniuntur ad tam exiguum partem, quæ conseruari non possit: sed illud corpus esset diuiduum, & non posset esse corruptibile, cum non constaret materia.

Probat deinde idem antecedens quoad secundam partem: quia sensatio fit medio calore, cæterisque primis qualitatibus, vt patet experientia: sed tale corpus non haberet primas qualitates, hæ enim sunt dispositiones ex natura sua ad formas substantiales, & instrumenta ex natura sua data corporibus ad generanda sibi similia: tale autem corpus non haberet formam substantialem, nec posset generare sibi simile.

Confirmatur, quia non posset illa substantia sentire qualitates, quas modo sentimus, hæ enim sentiri non possunt, nisi à potentiis formarum vitalium, quia non sentiuntur, nisi per species à se emissas, quæ ordinantur ad tales potentias, & quæ indigent temperamento humido & calido, aut frigido & sicco.

10 Respondeo illud corpus non necessario debere esse vegetatiuum, aut sensitium, aut cognoscituum; vnde frustra tā operose laborat in probando antecedente. Sed nec bene probat illud, quoad vllam partem: non quidem quoad primam: tum quia licet quantum ad experientiam in sublunaribus habitam, vegetatio fiat inter talia, tamen posset quis dicere possibilem esse vegetationem alio modo: & si id esset possibile, quis scit quin ita fiat, aut fieri posset à corporibus celestibus? tum etiam quia corpora simplicia possent habere contrarias qualitates, nec ad hoc requireretur, quod haberent formas contrarias: nec etiā verum est, quod augmentatio solū fiat ad refarciendas partes perditas, esset enim utilis etiam ad substantiam augmentandam, quamuis nullas partes perderet, & si fieret solum ad refarciendas partes perditas, non deberet plures partes acquiri, quam perderentur, & sic non augeretur substantia vlla vegetatiua. Illud autem quod dicit de augmento ab intrinseco instar aquæ, nō inteligo: neque enim aqua ab intrinseco augeri potest, nisi quatenus habet

Substantia simplex potest habere actiones immanentes, & transeuntes.

Corpus simplex non necesse est vegetatiuum, aut sensitium, aut cognoscituum.

habet virtutem pro utriusque alterius aquæ: hoc autem modo posset augeri res etiam incorruptibilis, non obstante incorruptibilitate, quæ pro fus est impertinens ad hoc.

Ad confirmationem respondeo primo: si vera esset maior, Cælos de facto futuros corruptibiles contra communio-rem sententiam. Et si dicas, quod Cælum non sit diuidu-um, quamvis sit extensum, & propterea, quod non debeat esse corruptibile; similiter dici posset, quod corpus simplex non esset diuiduum, quamvis extensum, & sic minor con- firmationis esset falsum.

Respondeo secundo negando maiorem cum sua proba- tione; quod si etiam peruenir- tur ad tam parvam par- tem, ut non deberet ulterius conuerfari, non corrumpere- tur, sed annihilaretur.

II. Facilius multo posset probari, antecedens quoad hanc partem: quia non possunt augere se, aut crescere, nisi per productionem partis sibi similis: sed hoc non possent facere nisi creando, supponitur autem communiter creatu- rum non posse creare; & sane si substantia simplex posset se augere creando de nouo alias partes, deberet se augere ad maximam quantitatem possibilem, neque enim posset assignari unde limit- retur naturaliter loquendo.

Ad probationem antecedentis quoad secundam par- tem, respondeo primo negando maiorem, si intelligatur sic, ut aliter fieri non posset.

Respondeo secundo negando minorem, & ad probatio- nem dico, quod illæ qualitates non sint solum modo ordi- natæ ad formas substantiales, nec collatæ substantijs in ordine ad generandum sibi similia; & quidem hoc secundu- est euidens, quia plura mixta habent qualitates primas, quæ non possunt generare sibi similia, ut metalla, gem- mæ, lapides.

Ad secundam confirmationem respondeo negando ante- cedens cum sua probatione, in qua tota petitur manifeste principium.

Secundum fundamentum ad probandum compositionem in Cælo de facto est, non quidem, quod repugnet substantia simplex, sed quod in eo reperiantur accidentia similia i his accidentibus, quæ reperiantur in sublunari- bus constantibus materia, ut quantitas, ratio, & densitas: ergo verisimilius est, quod constet materia, & consequen- ter, quod sint compositi.

Respondeo, quidquid sit de antecedente, nego con- sequentiam, quia possent habere qualitates & accidentia eiusdem rationis cum ijs, quas habent substantiæ com- positæ, quamuis non essent compositæ.

Dices: aerum & densum describuntur per ordinem ad materiam: densum enim est, quod multum habet mate- riæ sub parua quantitate; & rarum, quod parum habet mate- riæ sub magna quantitate: ergo raritas & densitas ne- queunt esse abque materia, & consequenter si in Cælo dentur, debet dari in Cælo materia.

Respondeo, ut definitio illa sit bona, per materiam non intelligi debere materiam primam, sed substantiam mate- rialem, prout substantia materialis opponitur spirituali: sic autem intellecta æque posset dari raritas in Cælo sim- plici, ac in aqua composita.

Ex his patet incertitudo compositionis ac simplicitatis Calorum, quantum attinet ad rationem. Si vero quæra- tur, quanam pars probabilior appareat spectata solum modo ratione, *Respondeo* ex suppositione incorruptibili- tatis Cæli mihi probabilius esse, quod sit simplex, quia reuera motui illius par- tes sunt vrgentiora quam opposi- ta, ut patet ex replicis quæ contra probationem secunde partis conclusionis adductæ sunt, & præsertim ex confir- matione primæ replicæ, & ex quarta replicæ.

Q V AESTIO II.

An Cælum sit corpus simplex eodem modo quo Elementa sunt simplicia, an vero mixtum quid?

PER Elementa hic intelligimus substantias non exi- gentes connaturaliter quatuor primas qualitates

ut sunt ignis, aer, aqua, terra: & per mixta intelligimus substantias exigentes illas, ut sunt metalli ac animata om- nia: propter autem illa vocatur simplicia, quia nec vir- tu- liter nec formaliter sunt ex his aliis aut ex se inuicem: & hæc vocantur mixta quia sunt ex illis vel virtualiter vel formaliter, de quo fufius suo loco. Itaque si Cælum esset corpus physice simplex non constans materiæ, & forma, esset sine dubio simplex, & non mixtum: unde supponit hæc quæstio quod non sit physice simplex, sed compositum. Quod si etiam esset quid compositum, & non factu- tamen ex quatuor Elementis, non esset mixtum sed sim- plex, & si non esset vllum ex quatuor Elementis, esset quinta quædam substantia simplex, quæ tamen Elementum dici non deberet quia ex illa alia corpora mixta non fierent.

Prima sententia est Cælum non esse vllum ex quatuor Elementis, nec mixtum ex illis: ita Philosophus 1. de Cælo, cap. 2. & 3. quem communiter omnes fere Peripatetici & posteriorum ætatum Theologi, ac Philosophi secuti sunt.

Opposita sententia, nempe quod Cælum sit aliquod ex Elementis aut mixtum quid illis constans, erat communis apud alios Philosophos ante Aristotelem: cui sententiæ fauent multi ex sanctis Patribus quos in eo sensu citat, & sequitur *Camerarius* p. 2. qu. 4. Ex his autem authoribus, qui tuentur hanc sententiam, quidam dicunt: Cælos esse ignem natum, quidam aquam, quidam terram; & aliqui Solem putauerunt ignem proprium, sed purissimum, alij ferrum candens: alij denique existimauerunt Cælum esse compositum ex quatuor Elementis, siue ex floribus eor- um, hoc est, perfectioribus eorum partibus: quam sen- tentiam expresse *Camerarius* tenet supra.

C O N C L V S I O.

14. Verisimilius est Cælum non esse vllum ex Elementis aut mixtum ex illis, sed quintam substantiam di- uersæ ab vtriusque naturæ. Hæc est iuxta primam senten- tiam contra secundam.

Probatum primo quod non sit vllum ex Elementis: non enim est terra, quia non habet vllam prorsus similitudi- nem aut proportionem cum terrarum quæ parte incudit stellas, habet sine dubio diuersissimos effectus ab effecti- bus terræ, & consequenter quæ ratione colligimus illa cor- pora distingi specie, debemus distinguere Cælum spe- cie à terra: quæ etiam ratio probat, quod non sit ignis aut aqua, aut aer: non ignis quidem, quia humectat, & frige- facit, non aqua quia calefacit: non aer quia vtrumque facit.

Confirmatur: quia si esset vllum ex Elementis, esset cor- ruptibile, sicut illa sunt, contra communio-rem sententiam inferius probandam.

Confirmatur secundo, quia si esset terra aut aer aut aqua, deberet comburi nimio Solis ardore; & si esset ignis, de- deberet destitui per Planetas frigidas, & propterea cum sit tantæ magnitudinis deberet comburere tandem vniuer- sum, aut saltem deberet tam notabiliter aerem vicinum calefacere, ut non possent generari in eo mixta frigida, nec impleret deberet tam frigidus esse quam in hyeme se- titur. Præterea nulla pars Calorum minorem habet cum igne similitudinem quam stellæ, quæ tamen non sunt ignis ut patet ex earum effectibus.

Probatum secunda pars, quod scilicet non sit mixtum ex Elementis: quia si loquamur de partibus Cæli excludendo stellas, nulla experientia aut ratione constat quod habeat in se substantias quatuor primas qualitates: si vero loqua- mur de stellis v.g. de Sole: non apparet quod sit vllum mo- do frigidus, imo si sit calidus formaliter, ut teneri debet aduersarij, debet esse calidus intensissimè, & consequen- ter nequit esse frigidus vlla ratione magis quam ignis.

Probatum posset ulterius conclusio: quia vnum Elementum non deberet tam incomparabiliter excedere reliqua, quam Cælum excedit corpora omnia sublunaria: sed non me mouet hæc ratio, quia quæ ratione ob bonum vniuer- si quinta substantia Cæli asserta à nobis deberet excede- re omnia alia: ita etiam vnum Elementum posset illa commodissime excedere.

F ff

Aliud
fidam-
tū cōtra
simplici-
tatem
Cæli.

Probabi-
lius
quoad
rationem
cælum
esse sim-
plex.

Cælum
non est
vllum ex
Elementis
nec mix-
tum ex
illis.